

Grad približali obiskovalcem

St. 1

Na Starem gradu Smlednik so postavili tri informativne table, ki obiskovalcu na poljuden in razumljiv način približajo njegovo zgodovino. Na ogled je tudi video animacija, v poslušanje pa zvočna zgodba o življenju na gradu konec 13. stoletja.

MAJA BERTONČELJ

Smlednik – Postavitev informativnih tabel, izdelava tridimenzionalne vizualizacije razvoja gradu in zvočna zgodba o dnevu na gradu konec 13. stoletja so rezultati projekta, ki je bil realiziran v sklopu participativnega proračuna Občine Medvode za leti 2021 in 2022. Uraden zaključek je bil sredi decembra.

Razvoj gradu tudi v video animaciji

Lucija Fabjančič je na razvalinah Starega gradu predstavila vsebino tabel in grad Smlednik skozi

zgodovino. Sledil je ogled filma – video animacije rekonstrukcije gradu in razvoja od 12. do 17. stoletja, ki je nastal s strani skupine arheologov iz podjetja PJP team, poleg tega smo prisluhnili zvočni zgodbi, ki nas popelje v tipičen dan na gradu Smlednik konec 13. stoletja. Projekt sta predlagala Lucija Fabjančič in Matej Ulčar. »Vsaka tabla se osredotoči na eno temo. Na prvi sva želela prostorsko in splošno zgodovinsko orisati, kaj ta prostor v zgodovini pomeni, zakaj grad tukaj stoji, njegove prve omenbe. Na drugi tabli je predstavljen razvoj gradu v smislu stavbene zgodovine. Predstavili

smo tri faze: grad iz 12. in 13. stoletja, ko je stal samo stolp, iz 14. in 15. stoletja, ko sta dodana palačini in notranje obzidje, in zadnjo fazo iz 16. in 17. stoletja še z zunanjim obzidjem. Dodana je QR koda za dostop do kratkega filma, ki prikazuje, kako se je grad razvijal od 12. do 17. stoletja. Na tretji tabli je predstavljen nekaj zgodbic iz življenja na gradu in predmeti, ki so jih tukaj našli. Predstavljena je tudi zgodbica o dnevu iz življenja na gradu konec 13. stoletja, ki jo je mogoče lahko tudi poslušati. V ta namen je na tabli dodana QR koda. Tako vizualizacija kot zvočni posnetek sta na

Projekt sta predlagala in v veliki meri izvedla Lucija Fabjančič in Matej Ulčar. / Foto: Maja Bertonec

ogled tudi na spletni strani www.smlednik.si,« je povedala Lucija Fabjančič.

Grad je bil pomemben, danes razvaline

K projektu sta pristopila, ker sta želela grad približati obiskovalcem. »Mislim, da imamo domačini Stari grad Smlednik za svojega, ga imamo radi, ne pojmujejo pa ga zadosti kot srednjeveški grad, kot sedež za slovensko zgodovino kar zanimivega gospodarstva Smlednik. Grad je bil pomemben. Propadel je v 17. stoletju in že dolgo je v ruševinah, kakor ga primarno dojemamo. Zato sva želela, da vsi nanj gledamo kot na grad. Stari grad Smlednik je

vse bolj obiskan in škoda bi bila, da obiskovalci o njem ne bi imeli možnosti izvedeti kaj več. Z informativnimi tablamami je sedaj to mogoče,«

»Mislim, da imamo domačini Stari grad Smlednik za svojega, ga imamo radi, ne pojmujejo pa ga zadosti kot srednjeveški grad, kot sedež za slovensko zgodovino kar zanimivega gospodarstva Smlednik. Grad je bil pomemben.«

je še dejala Lucija Fabjančič, Matej Ulčar pa je dodal: »O samem gradu je bilo izdanih več publikacij, tudi zelo dobra monografija, obiskovalcu gradu pa informacije niso bile na razpolago. S postavitvijo informativnih tabel je bil namen zgraditi tudi zavedanje, da ta grad ni bil le

kup ruševin in kamena, kakršen je danes, temveč da je bilo tukaj mogočno poslopje, ki je v širši regiji daljše obdobje imelo zelo velik

pomen.« Vrednost projekta je bila pet tisoč evrov. Veliko sta naredila predlagatelj sama, table pa so bile donacija podjetja Mali elektronični tim.

V sklopu projekta je bila postavljena tudi informativna tabla niže pod gradom pri Kalvariji Smlednik.

S postavitvijo informativnih tabel je bil namen zgraditi tudi zavedanje, da Stari grad Smlednik ni bil le kup ruševin in kamena, kakršen je danes, temveč da je bilo tukaj mogočno poslopje, ki je v širši regiji daljše obdobje imelo zelo velik pomen. / Foto: Maja Bertonec

Trikrat v Kropi, 29.

JANEZ KUNŠIČ

Samo nekaj dni pozneje sem bil s svojima pomočnikoma na straži ob poti, ki v Kropro vodi iz Poljšice. Dan se je nagibal in v gozdu so sence že ustvarjale prvi mrak. To je čas, ko vstajajo tisti, ki se bojijo in ogibajo sonca in luči. Prav zato sem še posebno pazil, če bi se na tisti poti kaj premaknilo. Nenadoma sta se izza drevja pokazali dve postavi. Z brenom, pripravljenim na strel, sem ju spremljal in čakal ... Kormaj sem mogel verjeti svojim očem, ko sem v prihajajočih spoznal dva nemška oficirja. Neprestano sem ju imel na muhi in že sem hotel sprožiti rafal, ko sem si v hipu premislil. Ne da bi ju spustil iz cilja, je v tišino zasakal moj gromki: »Stoj!« Obstala sta kot

prikovana. Na moje vprašanje, kdo je, se je oglasil odredni komandant Blaž. Takoj sem ga spoznal, z njim pa je bil še odredni komisar Sašo. Sprva sta hotela biti celo huda name, ker da sem ju tako prestrašil. Ko pa sem jima povedal, kako malo je manjkalo ..., sta se zavedela svoje nepremišljenosti in v tem ju je šele prevzel prvi strah. Nikoli nisem izvedel, kakšna so bila tedaj njuna pota, vem pa, da toliko tvegala nista nikoli več. Tretjič smo se v Kropi ustavili v praznem župnišču. Trudni, lačni, prezeblji. Počitka pa še vedno ni bilo. Samo dva ali trije so ostali, vsi drugi smo morali znova na pot. Nekdo od domačinov nas je vodil v smeri proti Podnartu. Ne vem, kako se je imenovala vas, kjer so nam obljubili okrepčilo. Sredi noči je

naš mesar Miha pri nekem kmetu zaklal prašiča. (Takrat smo to znali napraviti tako, da ta ni nič cvilil.) Hitro ga je odril in razrezal na primerne kose. Glava, koža, parklji in drobovina je ostalo kmetu, v drugo smo trpali v naše nahrbtnike. Nekje smo na podoben način dobili še celo vrečo krompirja. Čutil sem, da ne delamo čisto prav, morda je tako morda tudi še kdo drug. To pa je tedaj bila edina pot, da smo preživel. Če se je tako na redke čase ponudila malo bolj obložena miza, je pač bilo malo za nazaj in malo za naprej ... Ko smo se tako obloženi vrnili v kroparsko župnišče, nas je tam čakala dobro zakurjena kuhinja. V tem ko smo se drugi sušili in greti, so nam kuharji pripravili pravo gostijo. Čeprav je bilo samo meso in krompir,

smo bili vsi presrečni. Žal pa kar vsi od kraja nismo poznali prave mere. Želodci, le bolj pajčevni vajeni, tekega obilja niso mogli prenesti brez škode. Marsikomu se je kar večkrat zapered nekam mudilo, potem pa je odleglo ... Naša skupina ni bila velika, zato je od vsega še precej ostalo. Naj tisto naložimo in odnesemo v bataljon – so nam odredili. Mnogim to ni bilo po volji. Le jedli so še in še, nosili pa naj bi – zanje seveda – drugi. To videč sem se odločil. Čeprav sem nosil težki bren, sem naložil v nahrbtnik še velik kos špeha. Pa ne za tiste, ki sami niso hoteli ničesar nositi. Ustavili smo se v Lajšah. Pri hiši, kjer smo se večkrat zadrževali, sem prosil gospodinjo, da je tisti špeh obesila v dimnik. Naj bi tam počakal za še težje dni. Potem

sem nekajkrat težko čakal, da nas je pot spet vodila tam mimo ...

Zmaga za visoko ceno

S svojo trojko sem se pravkar vrnil s patrolje v Žetini nazaj v Martinj Vrh, kjer se je zadrževal naš odred. Sedel sem v prostrani kmečki sobi in tistul svoj bren. Sicer ga v zadnjih dneh nisem uporabljal za ognjeno točo, le vlogo na njem je bilo treba osušiti in vse gibljive dele namazati z oljem. Drugače se lahko zgodi, da odpove tedaj, ko mi je najbolj potreben. V tem je eden od pomočnikov prinesel za vso trojko skromen, pa za tisti čas še kako slasten zajtrk. Koruzni močnik in nanj nalito mleko. Brž smo pojedli in se nato predali prijetni toploti, ki je puhtela od zakurjene peči. To lepo razpoloženje pa je kmalu

pokvaril kurir, ki je povedal, da iz Železnikov prihajajo Nemci. Hitro smo pobrali vsak svoje orožje in zapustili hišo. Zunaj smo zagazili v visok sneg. V varstvu gozda sem s svojo skupino krenil na višino, od koder naj bi obvladal čisto pod vasjo, obenem pa se zavaroval pred presenečenjem iz Rovta ali iz Žetine. Našel sem zase in za oba pomočnika prav idealen prostor. Ni bilo treba dolgo čakati, že je iz spodnje hoste na čisto zakoračila dolga kolona nemških vojakov. Bili so še dokaj oddaljeni. Ko sem jih opazoval, sem se zelo čudil njihovemu nesmiselnemu gibanju. Hodili so namreč tesno drug za drugim, po ozki gazi prav proti nam. Precej daleč na naši levi sta iz iste smeri prihajali še dve podobni koloni. (se nadaljuje)

UTRINKI IZ MOJIH DNI